

Anders Piltz: Ingenting i kyrkan får vara sekunda, varken andligt eller materiellt

AV [KATOLSKT MAGASIN](#) · PUBLICERAT 2017-03-04 · UPPDATERAT 2018-01-18

Av mörker blev ljus, av kaos skönhet, av tomhet liv. Gud har skapat universum för att allt skulle få del av hans liv och förenas med honom. När tiden var inne skapade han människan till sin avbild och andades in sin livsande i henne. Och när sedan en ny tid var inne sände han sin Son till oss, för att samla alla sina barn till ett i sin kyrka, till ett enda folk som lovprisar sin Skapare. Därför brukade de första kristna säga att världen är skapad för kyrkans skull (jfr KKK 760).

Kyrkans skönhet kan aldrig utplånas, trots att den är sammansatt av så bristfälliga och syndiga medlemmar. På grund av sitt gudomliga ursprung är kyrkan ändå Bruden utan fläck, ett tempel av levande stenar, där Fadern tillbeds i ande och sanning, där Sonen utför sitt verk och Anden utgjuts till liv och oförstörbar helighet. Guds folk på jorden stämmer in i den lovsång som alltid sjungs av änglarna och helgonen i himlen. Vår gudstjänst är ett fönster mot evigheten, en skyt av vad vi är kallade till: den himmelska lovsången, det vi blivit skapade till.

En kyrkobyggnad är därför aldrig en samlingslokal eller en föreläsningssal: den symboliserar kyrkan, det andliga templet, och den är en viloplats där Gud vill möta sina barn och ge dem kraft att leva. I gudstjänsten händer samma sak när vår Frälsare Jesus gick omkring i Galileen, Judeen och Jerusalem: det han sade och gjorde där, det säger och gör han nu i liturgin, i sitt ord och sina sakrament. Han möter oss nu, precis som han mötte människorna då, lika nära.

Vi måste ha skönhet för att orka leva. Gud är det Goda, det Sanna och det Sköna. Motsatsen, synden och gudlösheten, är något ont, lögnaktigt och fult. Därför måste ett kyrkorum vara värdigt och vackert. Själva strävan att göra en kyrkobyggnad så vacker och värdig som möjligt är en gudstjänst i sig, något som inspirerar till bön och kärlek. En ful kyrkobyggnad är deprimerande och ovärdig, även om Gud är objektivt närvarande. En vacker kyrka med en levande liturgi är en oas i öknen, som ger kraft att vandra vidare med gott mod.

Det vi gör i kyrkan i gester, språk, handlingar och sånger är fysiska, sinnliga och offentliga uttryck för det inre livet. Både våra handlingar och de föremål vi använder i kyrkan är tecken för vår relation till Gud. Kyrkans konst och arkitektur ska förkunna Guds närvaro i ordet och sakramenten och lyfta våra hjärtan upp till honom som är källan till all skönhet och sanning.

Därför får ingenting i kyrkan vara sekunda vara, fusk eller på låtsas — och det gäller både andligt och materiellt. Bara det äkta och hållbara är värdigt Guds hus och gudstjänsten. Äkta religiös konst hjälper oss att be. Kyrkans oändliga skatt av konst och arkitektur från alla tider och kulturer hjälper oss att se utöver vår egen tid, våra invanda tänkesätt och vår vrå av världen. Vi får inte klippa av banden bakåt. Men kyrkan hör inte till det förflutna utan är öppen för sin egen tids och kulturs uttryck (Andra Vatikankonciliet, liturgikonstitutionen, 123) i levande kontinuitet med det förflutna. Varje äkta konst som kan uttrycka det heliga har därför en plats i bödens hus.

Enligt katolska kyrkans lag ska det i varje stift finnas en liturgisk nämnd som också ansvarar för den kyrkliga konsten och musiken. I Stockholms katolska stift finns Katolska liturgiska nämnden (KLN), och nämnden har en kommitté för kyrkobyggnader och kyrkoinredning, som i dagligt tal kallas Skönhetsrådet. Det namnet väcker ibland viss munterhet, men med tanke på

vad jag har sagt ovan blir det fullt begripligt och motiverat (och Stockholms stad har också ett Skönhetsråd, en kommunal instans som ingriper när stadsbilden hotas av förfulning). När nya kyrkor ska byggas eller befintliga kyrkor restaureras eller ändras är Skönhetsrådet rådgivande organ och prövar förslagen till nybyggnad eller ombyggnad, så att planerna motsvarar kraven på skönhet och liturgisk funktionsduglighet.

Vi vet av erfarenhet att knappast något kan väcka så mycket upprördhet och konflikter i en församling som frågor om kyrkans inredning och konst. Därför är det extra viktigt att allt sker i god ordning när man planerar att bygga, bygga om eller förändra inredningen i ett kyrkorum. Därför finns det också mycket precisa regler i vårt stift för hur man går tillväga. Reglerna kan man läsa på KLN:s hemsida (www.kln.se > Dokument och utgåvor > Skönhetsrådets stadgar). När man tänker bygga eller bygga om måste man alltså, efter beslut i pastoralsrådet, ta kontakt med Biskopsämbetet, och projektet prövas sedan av Byggrådet och Skönhetsrådet, innan några bindande beslut får fattas.

När man tänker ändra i ett existerande kyrkorum ska Skönhetsrådet tillfrågas, om ändringarna kan tänkas vålla kontroverser, vilket vanligtvis är fallet. Alltför många gånger har det hänt att tabernakel, målningar eller helgonstatyer plötsligt står på plats enbart på kyrkoherdens eller någon annans initiativ, utan att någon prövning har skett. Kanske har någon donerat en bild eller en staty eller helt enkelt vill bli av med ett skrymmande sakralt föremål. Kanske har man själv behövt en bild och letat och hittat något i ett antikvariat på kontinenten till billigt pris, men utan att ha tänkt tanken att stilen måste gå ihop med vad som redan finns i den kyrka man vill försköna.

Därför finns enligt kyrkans bestämmelser Skönhetsrådet, som kan råda och avråda innan några beslut fattas, och som också ger tips på konstnärer och arkitekter på ett tidigt stadium, så att allt går så smidigt och fridfullt till som möjligt — så att inte en församling plötsligt står inför fullbordat faktum, och bråket börjar!

Skönhetsrådet har också en fond (se hemsidan > KLN:s konstfond) där församlingar och kommuniteter kan söka bidrag till "nyproducerad katolsk kyrkokonst som kan användas i gudstjänstsammanhang som heliga bilder och som andaktsföremål (jfr KKK 1159-1162)". Dess syfte är att uppmuntra

nyproduktion av värdig kyrkokonst, alltså inte pastischer (efterapningar av tidigare stilar) utan kreativa bidrag till nutidens konst.

En gång var kyrkan den främsta beställaren av konst. Numera råder en tragisk klyfta mellan konsten och kyrkan. Men i lyckliga undantagsfall har denna klyfta överbryggats. Det är vår förhoppning att detta ska ske många gånger i vår katolska kyrka i Sverige.

Anders Piltz OP

Biskopsvikarie för gudstjänstlivet

Ordförande i KLN och i Skönhetsrådet

<http://www.katolsktmagasin.se/2017/03/04/anders-piltz-ingenting-kyrkan-far-vara-sekunda-varken-andligt-eller-materiellt/> (hämtat 2018-01-30)